rijoje datuojama dar akmens–bronzos amžiais – aptikti 9 vienetai šiuo laikotarpiu datuojamų titnago radinių be išsiskiriančio kultūrinio sluoksnio.

Gautos dvi datos (1305–1418 ir 1445–1631 m.), pagal kurias tikėtina, jog šioje vietoje gyventa ar laikinai apsistota XIV–XV a. pradžioje ir gyvenvietė po karo su Ordinu ir Melno taikos ėmė atsikurti XV a. viduryje – XVI a. Šiuo laikotarpiu (XV a. viduryje – XVI a.) intensyvesnė ūkinė veikla kultūriniuose sluoksniuose atsispindi itin menkai ir neišraiškingai, nes aiškus archeologinio laikotarpio kultūrinis sluoksnis nesusiformavo. Kaimavietės teritorijoje galėjo būti gyventa pavienėse sodybose (galbūt vadinamosiose būdose). Šio laikotarpio gyvenimą liudija ir aptikti metalo dirbiniai, – pvz., dvigubo kryžiaus formos piniginių ar kapšelių spynelės, tad ^{14}C tyrimų rezultatai neiškrenta iš aptiktų radinių chronologijos konteksto. Remiantis šiais duomenimis, pažymėtina, kad iki šiol žinomą Vingrėnų kaimo kūrimosi datą (pirmą kartą minimas 1744 m.) tenka koreguoti ir pagrįstai teigti, kad kaimas pradėjo formuotis nuo XV a. vidurio ir neabejotinai jis jau buvo XVI a. II pusėje. Radiniai perduoti LNM.

Vingrėnai Village Site

In 2021, an investigation (36 trenches totalling 1166 m^2) was conducted at the construction site of the GIPL gas interconnection in the E part of the historic Vingrėnai village site (Lazdijai District, S Lithuania) (Fig. 2). The village was first mentioned in historical documents in 1744 and first depicted (as a line plan) in the 1795 map of Prussia (Fig. 1).

Small depressions and pits ^{14}C dated to 1305–1418 and 1445–1631 were discovered in the sterile soil in several nearby locations (Fig. 4). Above this layer was a light grey sandy layer and a 15–20 cm thick layer of topsoil. Based on this chronology of the stratigraphy and on the finds, the stone structure remnants date to the mid-15th – first half of the 17th centuries.

The list of finds consists of 2470 items: 2368 sherds of historic era (15th–18th-century) household pottery (pots and jars) (Fig. 3), 187 sherds of structural ceramics, 5 stone artefacts, 9 flint finds, 86 coins, 47 fragments of various metal tools and fasteners, and 51 ornaments and metal clothing elements.

Based on the investigation data, the current origin date for Vingrėnai village needs to be corrected and it can be justifiably asserted that the village began to form from the mid-15th century and definitely existed in the second half of the 16th century.

Birutė Lisauskaitė

Čiobiškio dvaro sodyba

2021 m. žvalgomieji tyrimai atlikti Čiobiškio dvaro sodybos teritorijoje planuojamų įrengti mažo slėgio suskystintų naftos dujų dujotiekio su rezervuaru statybos vietose. Čiobiškio dvaras minimas 1528 m. surašytame Jurgio Radvilos I (1480–1541) valdų inventoriuje. Jį įsigijo Trakų vaivados sūnaus Grigaliaus Astiko (?–1557) sūnus. Vėliau ją valdė, o paskui ir pardavė su dar keliomis smulkiomis vadomis Mikalojus Radvila Rudasis (1515?–1584). 1815 m. Čiobiškį įsigijo Jonas Chrizostomas Pilsudskis (1771–1837). Prie Čiobiškio valdos jis dar prijungė Babriškių ir Antakalnio palivarkus. Paskutinysis giminės atstovas Konstantinas Aleksandras Pilsudskis dvarą pardavė, o nuo 1923 m. Čiobiškio dvaras atiteko valstybei. Dvarvietėje buvo įsteigta valstybinė vaikų prieglauda. 1945 m. kovo 27 d. kautynėse su NKVD kariuomene dvare žuvo Didžiosios kovos apygardos

1 pav. Karūninio koklio su šv. Kazimiero (?) atvaizdu fragmentas iš šurfo 2. B. Lisauskaitės nuotr.

Fig. 1. The crest stove tile fragment with the image of St Casimir (?) from Test Pit 2.

2 pav. Grįsto keliuko nuo dvaro sodybos vartų iki arklidžių fragmentas šurfe 4 iš ŠR. B. Lisauskaitės nuotr.

Fig. 2. Part of the paved road from the manor gate to the stables, as seen from the NE in Test Pit 4.

štabo nariai Juozas Marcinauskas-Pluta, Jonas Markulis-Vaiduoklis, Mykolas Tveraga-Aras. Po II Pasaulinio karo dvare buvo vaikų namai, vėliau reorganizuoti į mokyklą-internatą, o ši į specialiąją mokyklą, kuri veikė iki 1995 m. Šiuo metu dvaro sodyba – privati nuosavybė.

2007 m. žvalgomuosius tyrimus Čiobiškio miestelyje vykdė I. Vaškevičiūtė (*ATL 2007 metais*, 2008, p. 462–464). Iš tuo metu ištirtų 4 šurfų vienas tirtas apie 5 m atstumu nuo Čiobiškio dvaro sodybos teritorijos V ribos. Šurfe archeologinio sluoksnio nerasta. Tyrimai dvaro sodyboje vykdomi nuo 2011 m., jų metu fiksuotas 1,3–1,4 m storio kultūrinis sluoksnis su XVIII–XX a. radiniais (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 260–262; *ATL 2015 metais*, 2016, p. 539; *ATL 2018 metais*, 2019, p. 634; *ATL 2019 metais*, 2020, p. 508).

2021 m. tyrimų metu ištirti 6 šurfai (1,5x1,5 m dydžio), kurių plotas 13,5 m^2. Rastas 0,35–1,2 m kultūrinis sluoksnis datuojamas XVI–XXI a. Aptikti radiniai patvirtina istorinius duomenis, kad Čiobiškio dvaro sodyba, įsikūrusi Musės ir Neries santakoje, egzistavo jau XVI a. Šurfe 3 rastas pastato pamato fragmentas. Pamato išlikusios dvi raudonų plytų apie 15 cm aukščio ir 36–40 cm pločio eilės. Sveikų plytų mūro fragmente nerasta. Pusplytės yra 13,5x7 cm (13,2 cm) dydžio. Jos mūrytos nesilaikant aiškios tvarkos. Rištos dideliu kiekiu kalkinio skiedinio, siūlės iki 1–6 cm storio. Tarpuose tarp plytų naudotos stambios jų duženos. Tokio formato plytos galėjo būti naudotos XVI–XVII a. pradžios statiniuose. Su šiuo laikotarpiu galima sieti šurfe 2 rasto karūninio koklio, dekoruoto šv. Kazimiero (?), kuris tuo metu dar ir nebuvo kanonizuotas, tačiau jau garbintas kaip šventasis, atvaizdu fragmentus (1 pav.). Panašios stilistikos koklio fragmentas rastas 1986 m. Vilniuje, Augustijonų g. 6. Tokius renesansine maniera dekoruotus karūninius koklius galėjo naudoti tik XVI a. Čiobiškio dvaro valdytojai – Jurgis Radvila I arba Mikalojus Radvila Rudasis (dėkoju knygos „Vilniaus kokliai XV–XVII amžiuje“ autoriui dr. K. Katalynui už konsultacijas). Dvaro sodybos PV pakraštyje tirtame šurfe 6, 1,1 m gylyje, apardytame iki 18 cm storio archeologinio sluoksnio horizonte rastas

sudilęs Jono Kazimiero Vazos šilingas ir plokštinio koklio kampo fragmentas, dekoruotas Radvilų giminės herbu „Trimitais“, datuojamas XVI a. 4 ketvirčiu.

Šurfuose 4, 5, 20–35 cm gylyje rasta keliuko, vedusio nuo dvaro sodybos vartų iki arklidžių pastato, akmeninio grindinio su paviršinio vandens surinkimui skirtu grįstu lataku fragmentų (2 pav.). Tai XIX a., paskutiniojo dvaro sodybos egzistavimo laikotarpio, susisiekimo įrangos fragmentai. Tikėtina, kad keliuko grindinys buvo įrengtas kartu su grindiniais, esančiais buvusių arklidžių ŠR pusėje.

On the Grounds of the Čiobiškis Manor Complex

The 6 2021 test pits (totalling 13.5 m^2) revealed a 0.35–1.2 m thick, 16th–21st-century cultural layer as well as finds that confirm the historical data that the Čiobiškis Manor complex already existed at the confluence of the Musė and Neris in the 16th century. Test pit 3 yielded a fragment of a 16th – early 17th century building foundation. It is possible to connect the sherds of a crest stove tile (*Bekrönungskachel*) decorated with an image of St Casimir (?) found in Test Pit 2 with this period (Fig. 1). At a depth of 1.1 m from the present-day ground's surface in Test Pit 6 on the SW edge of the manor complex, a disturbed archaeological layer horizon up to 18 cm thick yielded a worn John II Casimir shilling and a corner sherd from a panel stove tile (*Blattkachel*) decorated with the Radvila family's trąby coat of arms and dating to the 4th quarter of the 16th century. The 19th-century road leading from the manor gate to the stables: fragments of stone paving with an accompanying lined drainage channel (Fig. 2), was found at a depth of 20–35 cm from the present-day ground's surface in Test Pits 4 and 5.

Diana Oleinik

Alytaus dvarvietė

2021 m. Alytaus dvarvietės teritorijoje (Alytaus miestas) atlikti žvalgomieji tyrimai. Darbai vykdyti dvarvietės P dalyje, planuojamos tvarkyti Šilelio gatvės ruože. Kairiajame Nemuno krante gyvenvietė pradėjo vystytis vėliau nei dešiniajame, vadinamajame pirmajame Alytuje, tik išnykus kovų su kryžiuočiais grėsmei. Dvaro sodyba galėjo būti įkurta apie XV a. vidurį, po Melno taikos. Dvaras, kaip administracinis vienetas, bei Alytaus ekonomijos centras egzistavo iki ATR trečiojo padalijimo 1795 m. (*ATL 2018 metais*, 2019, p. 199–205).

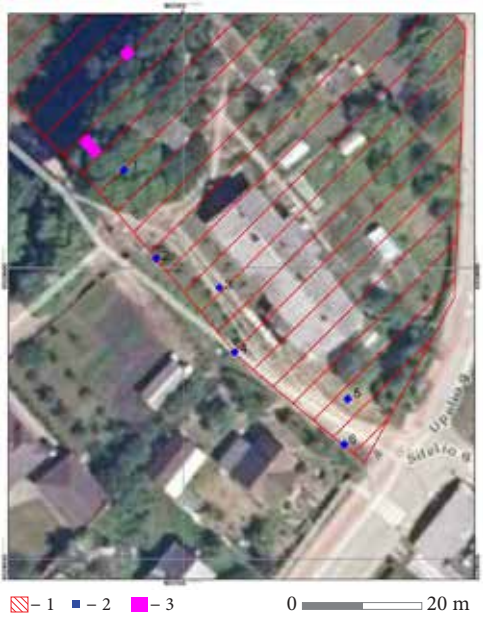

1 pav. Situacijos planas: 1 – saugoma Alytaus dvarvietės teritorija; 2 – 2021 m. tirti šurfai; 3 – 2018 m. artimiausios tyrimų vietos. P. Vutkino brėž.

Fig. 1. The situation plan: 1 – red: the protected area of the Alytus Manor site; 2 – blue: the 2021 test pits; 3 – orange: the closest 2018 investigation sites.